

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

191 - 8 עמודים

חמש תשובות משו"ת

ובחרת בחיים לרש"ק זצ"ל

בענין עירובי חצירות "...אחד רוצה

לחזור מעירובו בשותפות עם בני

העיר... זה מביא לידי גיחוך..."

"כמה אנשים שאין מודים

בעירוב... יש לומר שסומכין על

ששוכרין משר העיר... ומה שכתב

דלא סמכו על זה רק בדירת נכרי...

מנ"ל לחדש חומרא כזו... ד'כל

שיש לו יד בתפיסת הבית נחשב

כשותף' דינא הוא בכל הענינים

ואינו קולא" (ועיין מספר 700 ע"ד

כח שר העיר היום)

שרי והי' לפלוני בין די לבין פחות מד' ובין שכן הוי עיקר פרכתו מיש בו די ולכך איש דהוי פוי לעיל דבפחות מד' לא הוי מקום חשוב וכמל להכא ולהכא משמע הא יש בו די לא שייך בו' ביטול ולכך איש דהמקשן הוי ס'ד דכשלמא לעיל דמיירי בפחות מד' שייך לחלק בין רה'ר לכרמלית דברה'ר בטל לוי להכא ולהכא ובכרמלית מצא מא'מ וניעור ומטעם ביטול אחינא וכדמשמע מפרש'י שהכאתי לעיל אבל אח'כ דמיירי ברוחב די אי'כ הוי מקום חשוב בפ'ע ולא שייך בו' ביטול כדמשמע מרש'י הנ'ל וכע'כ דהוא עצמו אין לו דין כרמלית כלל אי'כ כיון דלאו מטעם ביטול הוא אין לחלק בין רה'ר לכרמלית ולכך פריך וציבא בארעא ומשני דאעפ'כ שייך חוזר וניעור דנהי דהוי ער הנה מקום פמוד ע'י מצא מא'מ חוזר וניעור ועושהו כרמלית כפירוש השני שכתבנו לעיל ודוק ומה הוכיח הר'יף דאף ביש בו די מותר ברה'ר ודוק היטב. הנה כתבתי הנ'ל רק לגלוי מלתא שעיינתי בסוגיא הנ'ל ולא מצאתי עזר ותרופה לשבילין הנ'ל רק דגראה דדינס כדן כל בין הלחיים ואסור להוציא שם זולת אם יש לחי או גפופין בהתחלת כל בית הפינה לכרמלית שיהי גדוניה משום לחי או מותר למלמל בהני שבילין וכדסיים הנאון ט'יה אבלי זיל למעשה דברי ידידו נצה וכו' ;

סימן קכא. נשאלתי אם יש גומא קמנה פחות מעשרה והי קטן ממך לו פחית מעשרה אם מצטרף לעשרה להיות כמחיצה לענין דלא נבעי עירוב :

תשובה. נראה ראינו נדון כמחיצה חדא דאף דמשמע בש"ס דבור וחוליותו מצטרפין לעשרה כבר פרש'י שם בעירובין בלשוננו וחוליא שסביבו משמע דוקא אם הוקף מכל סביבו הוי תוכו רה'י אבל אם לא הוקף כל סביבו רק מצד אחד אף תוכו אינו נדון כרה'י ואין לומר דבשלמא לענין תוכו שפיר כיון דאין לו מחיצות משאר הצדדים לכך אין תוכו רה'י אבל לענין להיות נדון במקום התל כמחיצה שפיר הוי כמו גידוד חמשה ומחיצה חמשה דמצטרפין אך ז'א דגידוד חמשה ומחיצה חמשה הוי גבוה מהקרקע עשרה אי'כ לא הוי נח תשמישתו לכך לא אחי רבים ומבטלי מחיצה והוי רה'י אבל כזה דמשאר צדדיו הוי נמוך מעשרה אי'כ הוי נח תשמישתו לכך לא הוי ע'ג דה'י וכן ראיתי כתוספת מס' שכת דף צ"ט ע"ב הובא בתו"ש סי' שמה כתבו כן דאף שבור וחוליותו מצטרפין הוי רק להיות תוכו רה'י ולא ע'ג עיי'ש והתנ"ש הוסיף בדבריו: כיון ששורה בשאר צדדיו לקרקע רה'ר וכוונתי לדעתם ת"ל. ועוד ה'י נראה סיוע לדין זה דיל' הטעם דהשמיט הש"ע דין דבור וחוליותו מצטרפין לעשרה ותיישב נמי תמיהת התו"ש בס' שמה לא השמיטו הדן המפורש בשבת בתוס' דף צ"ט דאף דבור וחוליותו מצטרפין לעשרה מ"מ למעלה ע'ג אינו רה'י ולא אמרינן בו' לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כיש עיי"ש. ונראה דהנה עיקר הוכחת התוס' שם זוי ממה

שהקשו דלמ'ל לאשמעינן ב"פ דבור וחוליותו מצטרפין לעשרה ולזה כתבו דאשמעינן דע'ג הוי רה'י עיי"ש ולפ'יו נאמר דהמור ס"ל דודאי לפי מה דמסיק הש"ס בשבת שם דקאמר עולא אם לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כיש וראי אף אם אין החוליא גבוה עשרה אמרינן כן דאם לעצמו עושה וכו' והוי אף ע'ג רה'י ומה שהקשו התוס' דתרי זימני למ'ל מפרש כך דיל' כיון דהמעין שם בשבת תחלה מבעיא שם ר' יוחנן בכותל דה'ר גבוה יו"ד וכו' ועלה מסיק שם עולא דאם לאחרים עושה וכו' והרר מסיק שם הש"ס דר' יוחנן נופא אמר כן ואי'כ בע"כ ר' יוחנן חזר בו דתחלה לא הוי ס"ל הך סברא דאם לאחרים עושה וכו' ואח"כ מסיק סברא אי'כ י"ל כמה דמתרין ר' יוחנן בערובין דמיירי כמסוך וקמ"ל דבור וחוליותה מצטרפין לעשרה ולא קשה לדריד' ותרתי למ'ל דלמה אשמעינן בשבת כן. שנית דיל' כמ"ש התוס' דקמ"ל דע'ג הוי רה'י אבל לפי מה דמסיק עולא וכן חזר בו ר"י וס"ל הך ק"ו אם לאחרים עושה וכו' אי'כ אף ע'ג הוי רה'י לכך באמת הרר בו' ר"י גם מאוקימתא שלו בעירובין רק מפרש נמי כרב הונא דמיירי במפלגת מן הכותל ארבעה והחוליא עצמה גבוה יו"ד ולכך לא נשמע משם דבור וחוליותה מצטרפין לעשרה לכך הוצרך לאשמעינן כן במס' שבת אך אי'כ קשה למה אשמעינן התנא במס' שבת לענין דיעבר אם הוציא חייב ולמה לא אשמעינן דיתרא דאפי' לכתחלה מותר להכניס ממנו לרה'י כנון בנדון דעירובין בבור סמוך לכותל וכדומה וממילא נדע מכ"ש דחייבין עליו לכך מוכח רבע"כ להיתר לכתחלה לא מצטרפין בור וחוליותה לעשרה לשויא רה'י דכיון דבענין שיהי כל סביבו מוקף בחוליא חיישינן שיכא לפעוה אף שאינו מוקף נמי יאמר אם מצד אחד או כ' מוקף כתל יאמר שהוא רה'י לכך נזרו אף במוקף ממש כל סביבו נמי אסור לכתחלה להוציא ממנו לרה'י רק לענין חיוב מה'ת הוי רה'י לכך השמיטו המוש"ע דין דבור וחוליותו מצטרפין להתיר לכתחלה. וי"ל כזה מה שהק' תוס' ברפ"ב דגיטין על גידוד חמשה ומחיצה ה' לפרש'י שם וי"ל דהתם אזיל לדירן ולכך ס"ל להר ס'ד דלהתיר לכתחלה אין מצטרפין בור וחוליותו ואיך ס"ל דאף להתיר לכתחלה מצטרפין והך דעירובין מפרשים כרב הונא שם ומשבת אין ראי' רק מה'ת הוי רה'י ולא מדרבנן להתיר לכתחלה ולכך פליגי שם כזה מזהו המוש"ע מפרשים כגיטין כפ' התוס' שם ובבור וחוליותו ס"ל מדרבנן לא הוי רה'י ולכך השמיטו זה ואי'כ מכ"ש דלענין מחיצה לעירוב לא מצטרפין כור והר קטן המסוך לו כן נ"ל בזה :

סימן קכב. להרב מו"ה יוסף יואל דיימש :

אשר שאל בסי שאינו מודה בעירוב אם מותר לעשות ע"ח הנהוג בינינו על ידו :

תשובה. חשש אין כזה דאם גיחוש מצד שהוא עצמו אומר אינו כלום פתרי מעמי דלא מבעיא

אם אין לו בית בעיר רק ששכר מיתודו אחר הנה
 צפודש בסי' שפ"ב בהג"ה רישאל שהשאל או השכיר
 ביתו לעכ"ם אנו אומר עליו ולא השכיר לו ע"ד
 שאסור עליו וכן ה"ג באם השכיר לסי שאינו מורה
 בעירוב שייך נמי אומדנא זו ולכאורה ה"ל אפשר לחלק
 בשלמא התם בשעת השכירות ידע שה נכרו ואומר
 כך הוי אומדנא דנחכוון לכך אבל באם השכיר לסי
 ואינו מורה בעירוב יתכן להיות בשעת השכירות לא
 יע סוה שוה אינו מורה בעירוב ואפשר דלא אמרינן
 זה אומדנא שלא מדעת אך נראה דאף שלא מדעת
 ייך אומדנא סכמה טעמי. חדא דהרי הש"ך בחי"מ סי'
 נ"ח כתב דדוקא יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש כיוון
 ש. עתה הוי רק בע"כ אבל בעלמא מתני שלא מדעת
 זו מדעת ואף לולי זה הרי ש"ם מפורש בפ"כ דבי"מ
 תוס' שם דאצל תרומה וה"ה שאר מילי דמצ"ה ודאי
 יש של"ם הוי יאוש ואמרינן מדהשתא נוחא ל"י למפרע
 ו נוחא ל"י וא"כ ה"ג הרי הוי מילי דמצוה ומהני אף
 נודע אח"כ ועוד דשאני להוציא מרשותו מלהיות
 אר ברשותו ולהוציא ממון מרשותו בכל הני ענינים
 יירי בש"ס אם אמרינן מדהשתא נוחא ל"י לאפקועי
 ען מרשותו דחוקת ממון אליס טובא לכך לא אמרינן
 השתא נוחא ל"י למפרע נמי נוחא ל"י אבל להכניס
 בר לרשותו שלא יצא הדבר מרשותו כזה ודאי מהני
 גר אנלאי מלהא למפרע ומדהשתא לא נוחא ל"י
 קנות מעיקרא נמי לא נוחא ל"י להקנות וא"פ להאריך
 יותר :

ל"ה כרעיוני דדמיון לסגרא הנ"ל י"ל במ"ש בפסחים
 ד"ד כבעיא דהמשכיר בית לחברו כחוקת בדוק
 צא שאינו כדוק מי הוי טקח טעות או לא ת"ש
 גר אביו לא מבעיא וכו' ומעודי לא דיוק ל"י לישנא
 'ם ת"ש דאין זה סוגית הש"ס לוטר ת"ש מדברי
 רא ובדבר המפורש בן לכן נ"ל דהך בעיא נופ"ל
 י: צדדים אם השוכר יכול לחזור בו או להיפוך אם
 שכיר יכול לחזור בו דהרי קיי"ל בל היכא דהוי מקח
 ת שניהם יכולין לחזור וכאן בע"כ דחשבו הש"ס
 ח טעות בע"כ דחשבו כדבר מום בגוף המקח
 לא נחשב כמום בגוף המקח אף השוכר א"י לחזור
 א"כ כיון דעכ"פ מוכרח דהוי כמום בגוף המקח
 בזה שניהם יכולין לחזור כיון דהשוכר ה"ל יכול לחזור
 גם המשכיר יכול לחזור ואף שמפורש בסי' רג"ג
 ין אחר רק הסתאנה יכול לחזור בו ולא השני מ"מ
 י שאני אם נדענו כד"א משום דהבית ערוין שם
 ים עליו א"כ לא יהא מקח טעות כלל כמו באם
 ו הנכרים והשחירו הכתלים במ"ש בסי' רב"ז ובע"כ
 ק ומצה שאני דכתר השתא אולינן דבית כשר לפסח
 וכעת הוא בית חמץ ולא אולינן בתר ש"ס הבית
 בתר המחוק לחמץ או למצה כיון רא"א להשתמש
 עת ואינו דומה להשחירו הכתלים דראוי להשתמש
 יך משא"כ בזה וא"כ שוב נחשב כמין אחר ואינו
 י: לחיטין יפות וגמצאו רשות דשם אפשר להשתמש

זה השימוש של יפות רק שלא יהא יפה כ"כ אבל בזה
 שאינו ראוי לתשיש בעת נחשב מין אחר וא"כ גם
 המשכיר ראוי לחזור בו ואף את"ל דהמשכיר א"י לחזור
 בו מ"מ אם השוכר אינו רוצה לחזור בו מן השכירות
 רק שרוצה לנכות לו שכר הבריקה מה ששוה בין בדוק
 לאינו כדוק בזה ודאי יכול המשכיר לטעון או שיתן לו
 כל שכרו או לחזור מן השכירות לנמרי ולפ"י י"ל דהך
 סברא דניתא לקיים מצוה טעמם אומדנא הוא וא"כ אם
 השוכר רוצה לחזור הוי הוצאת ממון מרשותו כמש
 אבל אם אין השוכר רוצה לחזור בו רק המשכיר או
 כיון דהשוכר רוצה לשלם לא נחשב הוצאת ממון מרשותו
 ומה שמכריח המשכיר שלא יחזור בו זה לא נחשב
 להוצאת ממון כיון דרקע בחוקת בעל"י עומדת ושכירות
 ליומא לאו ממכר הוא ואין לשוכר רק הנאת שימוש
 לשעה לא נחשב הוצאת ממון מרשותו ולכן י"ל דבעל
 האיבעיא ודאי ידע מהך סימרא דאביו רק שה"י סוכר
 דאביו מיירי באם המשכיר רוצה לחזור בזה ודאי אולינן
 בתר אומדנא דנוחא ל"י לקיים מצוה ולא הוי טקח
 טעות אבל הוא מבעיא באם השוכר חוזר בו כזה י"ל
 דל"מ אומדנא להוציא ממנו מרשותו ומטעם ספק שפיר
 י"ל דהמשכיר א"י לחזור בו דלרד"י ודאי מהני אומדנא
 ולנבי השוכר ל"מ אומדנא ולכך קאמר הש"ס ת"ש דרך
 הוכחה דבע"כ אביו מיירי מהחזרת השוכר לא המשכיר
 דהרי אמר לא מבעיא באתרא דלא יהבי אנרא וברקי
 אלא אפ"י באתרא דיהבי אנרא וברקי ור"ל דבשלמא
 אי ברקי בגופא שפיר נחשב מקח טעות דאינו רומה
 להשחירו הכתלים דש"א אפשר לתקן ע"י ממון ומאן
 דהו לכן לא נחשב מום בגופא אבל בכדיקת חמץ כיון
 דהמנחג לבדוק דוקא בגופן ולא ע"י שלוחן וא"א לתקן
 בממון ולכן לולי הך סברא דנוחא ל"י לקיים מצוה
 בגופי הוי סברא להיפוך דמה שצריך לטרוח כנופ"ל
 הוי קפידא גדולה והוי מום במקח אבל במה שאפשר
 לתקן ע"י אחרים ובממון ודאי לא נחשב כ"כ קפידא
 ולא הוי מום במקח וא"כ ע"כ אביו לא מיירי מחזרת
 המשכיר רק לענין חזרת השוכר ורוצה לנכות לו שכר
 הבריקה ממילא מה דקאמר באתרא דלא יהבי אנרא
 וברקי נמי מחזרת השוכר איירי ואעפ"כ קאמר דניתא
 ל"י לקיים מצוה כממוני ומוכח דגם להוציא ממון מהני
 הך אומדנא ולכך אמרינן דרך הוכחה מדברי אביו ודוק.

כן עלת דרך הערה בעלמא בפלימת הקולמוס:
 ונחזור לענינינו דלענין להחזיק י"ל מדהשתא לא
 נוחא ל"י וא"כ אף אם לא ידעו שהוא מורה
 בעירוב אם בעת נודע להם אין להם כח לאסור מיתו
 נראה דזה דוקא אם המשכיר בעיר דירתו שייך אומדנא
 זו אבל אם המשכיר אינו דר בעיר לא שייך אומדנא
 זו ובה מיושב מה שהקשה המ"ז בסי' שפ"ו דברי
 הרשב"א אהרדי ותירון הא"ר דחוק ומה שתי' הרי"ש
 דכבני תו"ל לאו בדעתם תליא מלתא אתי היתה ושלחתי
 דהרי כ"י שם כשיע בין בחוקת בין ברצון ומה קמ"ל
 הן ברצון כי דברים לא ה"ל לאסור רק מכח דנטולין

בחוקה אי"כ היינו דין הראשון אך לרדוי בלא"ה לקים
 דמיירי שאין הבעלים דרים שם ולא שייך אומדנא ו'
 או בני חו"ל אומרים על אחרים ואם דלשון אחרים
 דחקו להמליץ לפרש בן דלשון עליהם ששמעו על המשתרין
 אך לפי"ו י"ל דמיירי שבשעת השכירות לא דרו שם
 הבעלי בתיים בעיר ואח"כ באו או אוקרין עליהם וכוה
 אין שייך לומר כיון דהשתא לא נוחא להו מעיקרא נמי
 לא נוחא דוה לא שייך רק בדבר דאנלאי מלתא למפרע
 דגם מהחלה הי' בן רק שהם לא ידעו כגון שהי'
 מתחלה אינו טודה בעירוב וכדומה אבל בזה דכאמת
 מתחלה לא דרו שם רק אח"כ הוא שנתחדש שכאז
 לעיר לא מבטל בזה השכירות למפרע ואי"כ אם שכר
 ממי שלא הי' דר בעיר או הי' יכול לאסור מיהו בלא"ה
 אינו שייך זה לדין כיון דשוכרין הרשות מארון העיר
 או משרי החיל אי"כ מה בכך שאינו מודה בעירוב מ"מ
 כיון ששכר רשותו משר העיר אי"כ לאסור ואם כוונת
 ר"מ שאינו מודה בעירוב איך הוא יכול לערב על כל
 העיר אך גז"א חרא דאין האמידה והכרכה מעכבת ואם
 לא בדרך ולא אמר נמי כל שנשתתפו ביחד סומכין
 עליו משום עירוב ואף אם לא נעשה סכל הקמת פת
 מ"מ נחשבו שותפין בכלו וסומכין עליו משום עירוב
 ואף אם השמש עושה משלו ומוכה להקהל עי"ו נמי
 אין קפידא דנהי דקיי"ל דמה דלית' בגפשי' לא מצי
 להיות שליח מ"מ זה נקרא איתא בגפשי' דחוב הוא
 בעירוב כמ"ש הפוסקים דמקרי בר זביחה אף שאינו
 חושש בזביחה כן הי"נ נקרא בר עירוב ועוד אף אם לא
 שייך בגוי' הרי עיקר הזכי' הי' בתורת קנין וממון וזכי'
 עכ"פ יש לו ויכול לזכות בממון לכל הקהל ולוא יהא
 אם לא הי' סמוכין כלל לכל הקהל לשם עירוב כל
 שוכה בו לשם הקהל ויש לכולם פת בשותפות סומכין
 עליו ממילא לשם עירוב ואין לומר כיון דאינו מודה
 בעירוב אינו מביין לזכות בו לכל הקהל ז"א כיון דהשמש
 אומר לו לזכות בשביל הקהל והוא עושה על פיו ונטלו
 ומגבי' הי' בזה שתקפה כהוראה ואף אם בלבבו לא
 כוון לזכות הי' דברים שבלב ואינן הכרים לכן סוף דבר
 לא מצאתי חשש איסור באם מי שאינו מודה בעירוב
 הניח עירוב לכל הקהל וזכה להם לא מצאתי כנה
 מיוחד כלל כפרט במלתא דרבנן לכן יכולין למטין
 על עירוב שלו:

סימן קכב. ל"ב כרנפאל. גזון אשר כתב אשר אחר
 רוצה לחזור מעירובו בשותפות עם
 בני העיר הנה זה מביא לידי גיחוך דלא סכעיא בשנה
 זו ודאי אי"כ לחזור כיון דהשיתוף נעשה בפירוש לכל
 השנה הן אמת שכתב הרמ"א מ' שס"ז מי שרניל לערב
 ע' בני החצר וחזר מעירובו צריך לחזור ולזכות אך
 הלא המקור דין זה הוא מהרא"ש ר"פ הדר והוא מיירי
 שם בערבם סתם ולא לזמן ידוע ודאי שהרי כתב שם
 חז"ל אלא כשהנכרי חוזר בו מן השכירות או צריך
 לחזור ולשכור הימנו כשיתרצה מידי דהוי אמערב שאם
 אמר תוערני בו מן העירוב ואינו רוצה לערב עם בני

החצר ובני הסבי צריך לחזור ולזכות פעם אחרת וכי
 הרי דהרא"ש מרמה להו להדרי ואי"כ הרי המג"א כתב
 בפ"י בס"י שפ"ב שאם שכר ממנו לזמן אי"כ הנכרי לחזור
 עד הזמן ואי"כ בע"כ גם במערב לזמן אי"כ לחזור הך
 הזמן דאל"כ אכתי קשה למה הנכרי אי"כ לחזור ודאי
 מיירי דהוי אמערב כמ"ש הרא"ש ובע"כ דגם מערב
 אי"כ לחזור בכח"ז וזה דאי שאין עלי' תשובה ואף גם
 לשנה הבאה הנה הרמ"א כתב שם מפורש דברניל
 לערב בני החצר נוטלין ממנו בע"כ ונהו שכתב שם
 המג"א דהיינו לדעת י"א מ"מ טה בכך חייגן דעכ"פ
 הכריע הרמ"א כדעת דר"א ואין אחר הכרעתו כלום
 והלכה כמותו בכל מקום כמ"ש בעירוב דרבנן דהלכה
 כמאן דמיקל בעירוב ועוד נראה דאף החולקים שם
 דלא מהני בע"כ היינו ליטול משלו ולערב דזה אין
 זכות גמור לו כיון דעכ"פ צריך להוציא ממנו על כך
 להניח עירובו לזמן ידוע אבל אם בני החצר סוכין לו
 משלהם ודאי מהני אף כג"ה ברניל לערב וכן מפורש
 בח"י הרשב"א קדושין כ"ג דמה דאין זכין לאדם בע"כ
 היינו היבא דהוי קצת חוב כגון וכי' אבל היבא דהוי
 זכות גמור אף בעמד וצווק ומוחה עיין שם ועיין
 באכ"י מ"לואים ס"י א' שסמך לדינא ע"ו וזכתי בכמה
 מקימות עשינו סמוכות לזה מן הש"ס ואי"כ כמ"ש
 בעירובין דרבנן יש לסמוך עלה וכאן לא שייך שונא
 מתנת יחי' דזה אם כוונת הנותן רק לטובת המקבל
 נחשב מתנה אבל כאן שעיקר כוונתם שע"כ יהי' מותרין
 למלטל והוי מוכת עצמן הי' כמכירה וכמ"ש זר"ן כעין
 סברא זו לענין שחרר עברו והובא במג"א ס"י צ' עיי"ש
 ובמכירה גופו לא נחשב זכות כיון דצריך להוציא ממון אבל
 כאן הוצאת ממון אי"כ ומתנה לא דתי כיון דהוי לטובתם ודאי
 יכול לזכות בע"כ ובפרט דלדינא הוי בזה ס"ס ולמא
 כדעת הסוכרים דבני החצר או ב"ד נוטלין ממנו בע"כ
 ואף אהל' בהחולקים דלמא כהרשב"א דהיבא דהוי זכות
 גמור יכולין לזכות לו בע"כ ולכן החולקים לא מיירי רק
 ליטול משלו אבל משלהם ודאי יכולים לזכות בע"כ
 ובפרט דנראה דאין דברי המג"א מוכרחים דהרי הוא
 עצמו הקשה דברי הרא"ש אהר"י דס"ל כדעת הראשונה
 וס"ל דבני חצר נוטלין בע"כ וכן הא"י הביא דברי
 הלבוש שכתב כהג"ה זו ובס"י חל"י כדעת הראשונה
 ואי"כ ודאי דשניהם איתנהו דודאי מה דס"ל להרא"ש
 דבעינן עכ"פ דעת אשתו ומה מהני דעתה דהרי דאי
 מוחה ובע"כ דג"ד כ"ש מני וכיון דאשתו כגופו מהני
 ואי"כ אי"ש דהרא"ש בפ' חלון ומברא ראשונה מיירי
 שלא עירב עמהם כלל עדיין לזמן זה כגון כעירב בפ"י
 רק לשבת אחת ואי"כ לשבת הבאה לא הוי ג"ד ממנו
 כלל ולכן לא מהני כלי דעת אשתו דדעת כל דהו
 בעינן אבל בפ"י הדר מיירי שעירבו סתם ולא פירשו
 לשבת אח"כ דומיא דשוכר מן הנכרי דמדתה לה הרא"ש
 דמיירי בכח"ז וכוה בסתם ל"כ עירוב חרש דהוי מן
 הסתם על תמיד ואי"כ הוי עכ"פ ג"ד ממנו שרוצה
 לערב תמיד אי"כ כיון שכבר גלה דעתו מ"א ר"י וי

שיכול לחזור בו כיון שלא התנו בפני כמו שיכול הנכרי לחזור משכירתו מ"מ שוב מהני ליטול ממנו בע"כ בין שנתרצה בשום פעם על לחבא לא גרע דעת שלא מרעת אשתו וכיון ראיבא דעת כל דהו מהני והטעין יכיר שזה סכרא ברורה והעד על זה דברי הרא"ש עצמו והלבוש דס"ל כדעה ראשונה ופסקו כהרמ"א והכל יפצה פיהו בעצה זו ופוק חזי מה עמא דבר שמימים ימימה נזדמן שנפל מחלוקת בין יחיד ובין בני העיר ולא נשמע שיפול על עצה זו אחר לומר כן דודאי לא נעלם זה מאחר מישראל אך כודאי הכל הוא: וראיתו בפמ"ג סי' שס"ז בא"א ס"ק ג' כתב להסתפק אם מהני כמזכין לו אתרים בשמחה אף בהסכמת אשתו משמע לרעתו גרע זיכוי מאחרים מנמלה שלו והוא היפוך הסכרא והוא לא ראה דברי הרשב"א שהבאתי וגם הרי עכ"פ כשמוכין לו לא וכתה בו אשתו ונעשית שלו ולמה יגרע ומ"ש הוא נכון בפרט כעירוב רבנן. והנה מ"ש בשם הרשב"א דאפשר לזכות לו ע"י אחרים אף דהרשב"א מטיק שם דזה דוקא בעבר ומכת דאלו איתא קמן הוי בייפנין ל"י לקבל השחרור בע"כ עיי"ש ס"מ א"ש דברינו דהרי הבא נמי גובין היסנו בני החצר בע"כ ולכך כיון דגובין ממנו בע"כ נהי דאין ירינו מקשה כעת ליטול ממנו בע"כ מהני מה שיוכ"פ הובת לו ע"י אחרים ואף לפ"ד הסוברים דרעת אשתו בעיני מ"מ כיון דעכ"פ בו אפשר בע"כ שוב מהני דעת הוכחה בשבילו רנעשה בשלוחו כריתת אשתו דיד שלוחו הוי נמי כמותו וכיון דרובה לו נעשה כמותו ומהני כזה כרעת אשתו ולכך אף הסוברים דבעיני דעת אשתו נראה דמודים כזה דהם לא אמרו רק כבאים ליטול משלו אבל משלהם י"ל לכ"ע לא בעיני דעת אשתו ודוק. ולפי התירוק שכתבנו לעיל ליישב דברי הרא"ש שלא יסתרו אהרדי א"כ בניד שלא עירב רק לשנה ולא יותר לא שייך דברינו וצריכין אנו לבא לתחלת דברינו דנסמך כזה ע"י ה"א דהלכה כדברי המיקל בעירוב ובצירוף דעת הרשב"א הנ"ל:

סימן קכד. להרב מ"ה נחום גינצבורג אבר"ק קארטשוב כפולין:

אשר שאל במניח ע"ח וע"ת יחד אם לברך ברכה אחת לשניהם או לכ"א ברכה מיוחדת והביא בשם השע"ת בשם הר"ם די בוטין דיכול לפוטין בברכה אחת על מצות עירובין והשע"ת הוסיף לפרש בברכה על ע"ח וע"ת והנה המר"ם די בוטין הביא ראי' מן הרמב"ם טרין הפרשת ת"מ ורו"ם פקק בזה הנה נס לרידי אין זה ראייה מן הרמב"ם דהרי קשה באמת על הרמב"ם אך יברך ברכה אחת על שהיה ודאי אין עושין מצות חבילות חבילות אך נראה דמה יהי ראי' ג"כ לדברינו כס' פשוט מה"ק סי' י"א מה שהשגתי על המ"ז ביו"ד סי' א' שרעהו שהיוב תו"ם הוי אף אם אינו רוצה לאכול ואנו הבאתי רש"י מפורש כניטין מ"ז ע"ב ד"ה מדאורייתא מבואר שם להיפוך דאין חיוב להפריש דוקא אם רוצה לאכול

עיי"ש והנה כן יהי שיטת הרמב"ם ולכך א"ש דהך כללא דאין עושין מצות חבילות חבילות הוי רק במצוה שמחויב לעשותו דוקא אבל במצוה שאין מוכרח דוקא לעשותו ואם רוצה אינו אוכל ואינו מפריש לכך מותר לעשות חבילות חבילות ולפ"ז י"ל עוד דאינו רומה לעירובין דהתם בתו"ם כיון דאינו מפריש רק כדי להתיר לאכילה והרי זה בלא זה אינו מתיר וא"א לאכול רק ע"י הפרשת שתיהן לכך הוי ענין אחר גם י"ל דגם במה שאינו מחויב לעשותו רק כיון דעכ"פ אם עושה הוי מצוה שייך בו דין דאין עושין חבילות חבילות אך בתו"ם כיון דעיקר המצוה הוי שלא לאכול בלי תו"ם א"כ הוי ענין אחר לכך לא שייך לומר דאין עושין מצות חבילות חבילות אבל בע"ת וע"ת כיון דאפשר לזה בלא זה וזה מתיר בלא זה וזה מתיר בלא זה לכך לא שייך ברכה אחת על שתיהן גם י"ל גם כזה אין עושין חבילות חבילות כיון דהוי ענינים נפרדים לכך אין ראייתו ראי' משם ובאמת גם מ"ש דו"ם ראי' להיפוך מן סוף פסחים דבירך את של פסח פטר וכו' רע"א לא זו וכו' והטעם כיון דאין דינם שוה וא"כ היה בע"ת וע"ת יש ביניהם חילוקי דינים נז"א ראי' כלל חדא כאשר ראה דו"ם אח"כ בעצמו דהתם מיורי דפירש בברכה על הפסח או על הובח לכך אינו פוטר וא"ו ואף דפסח נקרא נמי זכה מ"מ הרי בירך לשון יחיד על הובח אבל אם הוי מברך לאכול זכחים או קרשים באמת ה"י די רק כיון דמברך לאכול הובח א"כ חד משמע וזה לא ביאר דו"ם גם לא עיין בפרש"י שם דהברכה הוי לאכול שלמים ולא כפרש"ם ממילא אין ראי' מזה גם י"ל התם אין שוין לא בשמא ולא ברינא דזה פסח וזה חגיגה אבל בעירובי תבשילין וחצירות כיון דשניהם נקראו כלשון עירובין הוי דומה ול"ז במקצת די בברכה אחת לשניהם והנה לא די שאין סתירה משם רק אדרבא יש להביא ראי' משם דקשה למה נקט המשנה לשון דיעבר בירך את של פסח הו"ל למנקט לכתחלה כיון דקיי"ל אסור להרבות בברכה שא"צ כמ"ש ביומא ובמנ"א סי' רפ"ז א"כ ה"ז דר"י הו"ל יברך על של פסח ויפטור הובח אבל לא יברך הובח לפטור הפסח והו"ל לאשמעינן לכתחלה יעשה כן ורוחק לומר דנקט כן לרבותא דר"ע דאפי' כדיעבר אינה פוטרת דהרי קיי"ל כחא דהיתרא עריף ל"י הו"ל לאשמעינן כחא דר"י דמותר לכתחלה לעשות כן מיהו זה יש לדחות דו"ל דאדרבא הוי לר"ע כחא דהיתרא שאין בו חשש ברכה לבטלה מיהו באמת אין זה דו"י דבלשון ר"ע ה"י יכול לומר כמו עתה דל"י הו"ל לשון יברך על ש"פ ויפטור את הובח אבל לא יברך וכו' ורע"א אין זה פוטרת את זה ולא זה פוטר את זה והוי כחא דהיתרא ואפשר לרדות דאן הוי משמע דוקא לכתחלה לא יעשה כן רק יכוין בהובח שלא לפטור את ש"פ אבל בפסח יכול לכוין לכתחלה לפטור הובח אך כדיעבר אם בירך סתמא על הובח ולא כוון שלא להוציא הפסח נפטר אף מברכת הובח לכך קמ"ל דאף כדיעבר בירך על הובח סתמא לא פטר הובח

ובזה נרחה נמי ראיות רוי"מ מהתם די"ל התם דוקא כסתמא מיירי דכירך סתם על פסח או על זבח ולא ביון בפירוש להוציא גם השני בזה כסתמא ס"ל רהובח נגדר אחר פסח ונפטר כסתמא ואין הפסח נגדר אחר הזבח להיות נפטר כסתמא אבל אם כוון בפירוש לפטור זאי"ו י"ל דכין לר"י כין לר"ע אם כוון בפירוש על שניהם נפטרו זה בזה וא"כ בעירובין דמכזין בתחלה על שניהם ודאי נפטרו אך העיקר נלפענ"ד ראי' להיפוך מן המשנה דלכך לא נקטה המשנה הדין לכתחלה כי יכרך על הפסח ויפטור הזבח כיון דאפשר לו לפרש שניהם ודוקא להרבות ברכות מיוחדות אסור לנרום ברכה שא"צ אבל בכרכה אחת לכלול הרבה אין איסור לכך לא נקט הדין לכתחלה דכירך עה"פ ויפטור הזבח דהוי יכול לומר לאכול הפסח והזבח או הזבח והפסח רק כדועבד קמ"ל דאם כירך עה"פ לברו ולא זכר הזבח נמי די וכן ר"ע רס"ל אינה פוטרת נמי כה"ג אבל להזכיר שניהם דשאי בכרכה אחת ועיין בשו"ת בית אפרים ת"א סי' ד' שהאריך שם ככיוצא בזה ולפמ"ש לעיל לק"מ מה שהעיר שם על הרמב"ם בדין תוי"ט ממה דא"ע מצות חבילות חבילות גם אין לו ראי' מן הרמב"ם לדין תפילין דלפמ"ש שאנו תוי"ט כנ"ל: ובהיותי בזה ראיתי ברמב"ם פ"ח מהל' חוי"מ דפוסק בר"ע דאין זו פוטרת את זו ולא זו פוטרת זו ותמה דלח"ט ביון דהש"ס מפרש טעמא דר"ע מכח דהנתנין בזריקה פסולין בשפיכה וכיון דהרמב"ם פסק דהנתנין בשפיכה יצא למה פוסק כן עיי"ש ולפענ"ד א"ש דהנה ס"ל להרמב"ם דודאי אם כוון בפירוש לפטור הזבח או בזבח לפטור הפסח הוי פטור או עכ"פ בזה הוי הדין כודאי כר' ישמעאל דעכ"פ בבירך עה"פ פטר הזבח רק דפליגי בסתמא אם בירך סתם אם עולה זה גם לשני או לא ולפ"ז הנה בסוכה דף מ"ו פליגי שם הת"ק ור"י דת"ק ס"ל דמברך על הרבה מצות ביחד ור"י ס"ל יברך עכא"מ כפ"ע והנה לדעת ר"י דצריך לברך עכא"מ בפ"ע ודאי אין לומר דכסתמא הוי הכונה על כולן דכסתמא לא שייך רק אם הדין כן אבל אם הוי היפוך הדין ודאי אינו עולה בסתמא ולכך א"ש דר"י דס"ל דבירך את של פסח פטר של זבח ויסבור כת"ק שם דמברך על מצות לכך אף כסתמא נפטור והש"ס דמוקי לה דפליגי בזריקה אם נתן בשפיכה היינו דלא רצה לומר להיות כתנאי ור"י כת"ק ור"ע כר' יהורא וכורך הש"ס בעלמא דלא ניתא לי' לאיקמא כתנאי לכך דוחה די"ל דר"ע ס"ל נמי כת"ק רק דהוא לשמחו דס"ל בלא"ה דהנתנין בזריקה לא מהני בשפיכה ואין זה כתנאי כיון דבלא"ה ס"ל כן כדקאמר בזבחים אבל לדירן כיון דקיי"ל בר"י דתן לו מעין ברכותיו א"כ אף אם דיצא בשפיכה מ"מ הוי מצוה לפרש כ"א כפ"ע א"כ מסילא כסתמא אינו עולה לכאן ולכאן והנה לפי האמת אני אומרי שכל ענין זה של הרמב"ם בתרומות אין לו ענין כלל להך דסוכה דהתם הכונה רק לאפוקי מדעת ת"ק דס"ל דמברך על המצות ואינו מוכיר שום

דבר פרט כלל בזה לא נקרא מעין ברכותיו אב' שסזכיר איזה ענין פרט מן המצות אף רבאותו פה יש הרבה נחשב זה מעין ברכותיו כיון דעכ"פ נגד התורה הוי זה מעין ברכותיו וא"כ כיון דמפרש על תו על הזבח או על עירובי תבשילין וצורות או גם ב על עירובין די בזה דזה נחשב פרטי ומ"ש ראי' ל מדברי הטו"ז כיו"ד סי' רע"ט ס"ק ב' דכתב דב די בכרכה אחת כיון דאינו מחוייב לשחוט משמו אם ה"י מחוייב ה"ל חייב לברך הנה זה אין לו כלל לכאן דהתם מיירי דאין האחרונים לפניו כש אבל כאן כט"ן להע"ח והע"ת מונחין לפניו די בו אחת אף דהוי מצוה גם אין הע"ת והע"ח מצוה משחיטה דאלו רצה לא יטלטל בחצרו ולא יכשל ו לשבת רק אם רוצה לטלטל ולבשל אסור בלא ו ה"ה בשחיטה הוי כן דהרי מברכין אקב"ו על השו גם נ"ל לחלק כיון היכא דאפשר לעשות שתיחה ו בזה ודאי די בכרכה אחת אף רבאמת עושה בו כנון בעירובין דיכול להניח בחד ידא הע"ה ובחד ו ובעין דאטריגין בשחיטה אפשר דשחט בחד ידא ונ בחד ידא אבל היכא דא"א לעשותו בחד או א בכרכה אחת ובזה נרחה מ"ש רוי"מ דא"כ אם הטכול גופה ותטבול גם בליים יהי' די לה בכרכה על הטכילה וכו' הנה מלכך דמה זו ראי' דלמא ב כן ומ"ש רוי"מ דלא שמענו זה מעולם הנה לא ו ולא שמענו אין ראי' במלמא דל"ש כלל ואם או כן אפשר ה"י די רק גם אף אם נניח כדבריו אינו דהתם א"א לטבול ולתחוז ככלי דא"כ ית' חציצה ו ובין דא"א להיות ביחד לכך ל"ש ברכה אחת ל משא"כ בע"ח וע"ת דיכול לעשות כמש"ל ודאו בכרכה אחת כנ"ל כרעת מהר"ם די נוטן ואם כי רז אינו ראי' כמש"ל מ"מ הדין נ"ל נכון והנה ראי' לם הנ"ל דאם מוכיר מקצת פרט די הוא מ"ש בן שם מ"ט דר"י דכתיב ברוך ה' יום יום בכל יום ה מעין ברכותיו ה"נ ככל מצוה תן לו ברכותיו ופו בשל שבת של שבת ובשל חול של חול ושל יו"ט יו"ט עיי"ש וא"כ הרי ביו"ט מסיים בכרכה מ ישראל והזמנים ואינו מוכיר פסח או סיכות בכרכה כולל כל הזמנים יחד ואף דבאמצע התפילה ה המאורע הרי עיקר בכרכה תליא מלמא ובע"כ בט פרטי די והה"נ בזה דברי ידידו וכו' :

סימן קכה. להרב מ"ה חיים שור א

מאניסטרישטן:
שאלתנו כנרון שהרב הקודם אמר לו שר העיר ש לו במתנה את הרשות לעולם ועכשיו השר את העיר לאחר והשר הזה אינו רוצה להע הרשות מה יעשו אם לעולם הוי כמו השכיר לזמן ע הנה בראש יפלא מה ראה הרב ככה לקבל הרי כלשן מתנה הרי זה לא מהני כנכרי דהיינו כי רשות ובנכרי לא מהני ביטול רק בעיני שכירות ו ל"מ לשון מתנה וגם עיקר המעם דשכירות דהענ

בחיים

שירת סימן קנה

ובחרת

לא ירצה להשכיר רחיש לכשפים. ובמחנה לא שייך זה ולכן הוצרך הש"ס לומר המעם דמהני שכירותה בפוזות מש"פ מכה דכ"נ נהרג על פחום מש"פ ומ"פ לא נימא בלא"ה כיון דמסכים לקבל זה הרי וזו כאלו סחל לו ונתן לו במחנה הרשות בע"כ דלא מהני מחילה ומתנה נזה רק שכירות. ומה שנסתפק אם במאמרו לעולם אם הוי כמו לזמן הנה גם זה תמוה דהמעיון במ"ו מבואר להריא רדוקא באם חזר והשכירו להשני או לא נתבטל בשכרו לזמן מכה דהראשון לא נסתלק לנמדי מוכח מזה הא אם מכרו ונסתלק לנמדי אף לזמן צריך לחזור ולהשכיר וכן כתב לעיל מינה אם מת הראשון וירשו אחר דל"מ אף אם שכרו לזמן וכן כתב הה"ח בתשובה סי' וי"ו ואף לא"ר החולק על הפרי"ו וסי"ד דאם מת לא נתבטל שכירות הראשון מ"מ י"ל דמורה במכרו דלמעט בפלונתא עריף וכפרט דלשון המחבר מורה כן מדכתב הדין בחזר והשכירו ולא כתב רבותא יתירא דאף אם מכרו מהני מוכח דבמכרו פקע השכירות והמעט נראה דשאני יורש דכרעא ראבוב הוא והוי כמותו ורשות יורש לאו כרשות לוקח דמי כמ"ש בב"ק אבל בלוקח פקע שכירות הראשון ולכך לנרון דידו אין ני"מ אף אם לעולם הוי כל זמן קצוב פקע השכירות. מיהו לרינא בעלמא היכא רחור והשכירו לאחר כזה יש לעיין אם לעולם הוי כל זמן ולכאורה ג"ל מוכח מתוכו דלעולם פקע שכירות הראשון ולא הוי כל זמן וחיינו דה"י ג"ל רמ"ש הפוסקים דשכירות סתם מהני הוי הכונה דהתנה עמו לעולם ומה דקראוהו סתם היינו לאפוקי סדעת הג"א דס"ל דבעינן לשכור ככל ע"ש אבל לעולם בעינן שיפרש לעולם דאי בסתם ממש הרי קיי"ל בחו"מ סי' רי"ב דידור פלוני בבית זה אפי' שעה אחת כמשמע א"כ נהי רהוי לפי הענין כמ"ש בתו"מ סי' סמ"ך לענין מס א"כ הי"ג כיון דאינו נצרך לו רק לשבת ודאי הוי הכונה עכ"פ על שבת אחת אבל מ"מ לעולם לא הוי. ושוב ראיתי בא"ר דהרניש קצח וכתב דכאן בעירובין דאוי להקל ודבריו תמהין דמ"ש ראי' מו"ר סי' רי"ט התם לענין איסורא שאני דספק איסורא יחוסרא אבל לענין ממון הוי קולא לנתבע ומ"ש דבעירובין יש להקל הנה זה הוי רק כמה דאין הספק נוהל רק ברין עירוב אבל כמה דהספק נוהל לענין ממון ג"כ וא"כ אלו תבעי ל"י ברינא קמן הוי אמרינן דהנכרי אינו מחויב ליתן לו הרשות יוהר א"כ אינו של ישראל והרי דעת הג"א דבעינן לשכור בכל שבת ונהי רפלוני עליו הפוסקים מ"מ למעט בפלונתא עדיף וי"ל דהם אין חולקין רק באם שכרו לעולם או לזמן אבל לא סתם ממש ותדע עוד דהרי הנמ"י תב"ב בשם הר"מ ראי' לזה דלא בעינן בכל ע"ש דהוי ק"ו מעירוב דהרי לערב בשבת אמור ולשכור מותר שבת וא"כ מכ"ש מה דמהני בעירוב דיכול לערב על מזה ומניח כל זמן דהעירוב קיים מכ"ש בשוכר עיי"ש א"כ כיון דמעירוב יליף לה די לבא מן הדין להיות נרדן דהרי בעירוב הוי רק אם העירוב קיים אבל אם

אינו קיים לא מהני וא"כ ה"ה נמי בשוכר הנה קייל כמקדש אשה לאחר למ"ד יום אפי' נתאכלו המעות מקודשת דהוי כאלו הוא בעין מכה דאם לא תהקדש תצטרך להחזיר הוי כאלו הוא בעין א"כ הי"ג כיון דאם יחזור בו הנכרי צריך להחזיר המעות לפי ערך כמ"ש בא"ר ולכך ממילא הוי כאלו המעות קיים והוי דומה לעירוב אך זה אם שכרו לזמן דאו אלו תבעי ל"י ברינא צריך להחזיר המעות לפי ערך עכ"פ הוי כאלו הוא בעין ודומה למערב היכא דהעירוב קיים אבל אי נימא דשכרו סתם ממש א"כ כיון דאלו תבע ל"י ברינא קמן יכול הנכרי לומר דלא השכירו רק לשבת אחת בעד מעות זה א"כ לא יצטרך ברינא להחזיר המעות וא"כ כיון דאלו תבע ל"י ברינא קמן יכול הנכרי לומר דלא השכירו רק לשבת אחת בעד מעות זה א"כ לא יצטרך ברינא להחזיר המעות וא"כ כיון דאלו תבע ל"י ברינא לא יחזיר המעות אין המעות קיים וא"כ הרי גם בעירוב היכא דאין העירוב קיים לא מהני ועיין כיוצא בו בב"ק דף ע"ן כיון דאלו תבע ל"י ברינא וכו' השתא נמי לאו אתנן הוא עיי"ש כן וז"ל ועוד הרי הר"מ הוי רק דאי' ממה דשוכרין בשבת והרי זה לא הקילו רק באיסור שבת ולא בממון דהרי מצד ממון מהני גם בשבת אם קנה מהני רק מצד איסור שבת הוי אסור א"כ מה דהוי רק מכה איסור כזה הקילו בעירובין אבל מה דנס מצד דין ממון לא הוי שכירות מני"ל להקל כזה בעירובין ולכך ה"י ג"ל כדור דמ"ש הפוסקים סתם הכונה לא לשבת אחת אבל מיירי בפירוש לעולם ובלא"ה מורים דלא הוי שכירות רק לשבת אחת וא"כ אעפ"כ כתבו דאם השכירו לאחר ככל השכירות ומוכח כזה דלעולם לא הוי כמו לזמן ונהי דמלשון הגמ"א והא"ר משמע דאף סתם ממש נמי מהני מ"מ לענין זה העיקר כמ"ש דלעולם לא הוי כזה כמו לזמן ונהי דמלשון הגמ"א והא"ר משמע דאף סתם ממש נמי מהני מ"מ לענין זה העיקר כמ"ש ג"ל דהוי בעין דאמרינן בעירובין דף ע"ב למ"ד אין סומכין על שיתוף במקום עירוב שלא יאמרו התינוקת אבותינו לא ערבו ולא השתכח תורת עירוב מן התינוקת ואף מ"ד דס"ל דסומכין על שיתוף במקום עירוב חיינו דעכ"פ שיתוף יש וגם השיתוף אינו קיים לעולם דהרי כל דבר מאכל מופי לתתקלקל ואילי אח"כ יערבו אבל זה אי נימא דשכירות מהני לעולם תשתכח תורת שכירות מן התנוקת ולכך במת או השכירו לאחר פקע השכירות אבל בהשכירו לזמן דאח"כ יצטרך לומר שנית לא ישתכח תורת שכירות מן התנוקת לכך לא פקע הדין הזמן כנ"ל נכון:

והנה תקנה יש להם כמה דרכים אחר אוילי יוכלו לשכור מן משרתיו דהיינו קאמיסאר או אקיאנאם דהוי כמו שכירו ולקישו או אם לא יש שם חיל הצבא יוכל לשכור משר החיל שעומד שם וכן עשינו מ"ק כשנמכר העיר לשר החדש קנינו אצל המאיר בהסכמת הגאון בעל נר ארי' אב"ד והגאון ר' ולמן ולה"ה ואם שניהם

שניהם לא יעשו יבקשו איש יהודי אשר הוא חשוב בבית
השר לבקש מן השר ליתן לו רשות להניח לו עצים
ואבנים וכדומה ברחובות כל העיר באיזה מקום שיבחר
לו הישראל ואו יהי דינו כשכירו ולקיימו וישכרו מהישראל
הרשות וכמ"ש כל זה בס"י שפ"ב. טוב ראיתי כפמ"ג
ס"י שפ"ב בא"א ס"ק י"ד דכתב ר"ל דלעולם הוי בתוך
הזמן ולי א"נ כן מטעם הג"ל וכמו שמבואר בש"ס
דאינו מועיל ביטול היכא ריש עכו"ם שלא ישתכח תורת
שכירות כן ה"נ לעולם לא מהני מה"ש ולכך בבת או
השכיר פקע השכירות ואף ששבת וראיתי אח"כ בא"ד
דרעתו להקל אף כמכרו לאחר לזמן מ"מ הנלפענ"ד
כהבתי בפרט בנדרן דידהו דהוי תרתי לריעותא דלא
הוי לזמן רק לעולם ונס במכירה לכך ודאי דא"א להקל
בזה ואין תקנה רק כמ"ש"ל :

סימן קבו. בראד תר"ג :

להרב מהרמלוב. ע"ד אשר שאל ברת מה לעשות
בזה"ז בעירובין היות שיש כמה אנשים שאין
מודים בעירוב ומחללין שבת בפרהסיא. והנה כבר הרגיש
רו"ם ד"ל דסומכין על ששוכרין משר העיר רק דלא
ניתא לי' בהתוא תקנתא. הנה מ"ש דבזה"ז א"צ לשכור
רשות דלא שייך לומר שלא ידור עם הנכרי דהרי אין
בידני לעשות כל העיר ישראלים וכו' חס להזכיר לומר
כן רמ"ש שלא ראה בק' בראד ששוכרין היינו כיון
דהי' שר אחר תמיד וכבר שכרו ממנו פ"א ודי ובעת
נמכרה העיר לארון חרש שכרנו המקום משר הצבא
וזה הי' לפני ומרעתי ומ"ש דאין בידני לעשות עיר
שכולה ישראלים ישתקע הרבר דהרי הוי ממ"נ דעיקר
העירוב בצוה"פ הוי מכח דכל העיר כחצר אחד וא"כ
ממ"נ אם אינו כחצר אחד בלא"ה אסור כמלטייל דהוי
כרמלית ואם הוי כולו כחצר אחד שוב כחצר אחד
בישראל ועכו"ם דרין כה אוקרין זה על זה ואם לא
נשכר מהם הוי כתרתי דמתרי אהדרי ואף דאין בידני
לסחוז בנכרים חדא דהרי כל דבר שנאסר כמנין צריך
טנין אחר להתירו וכיון שחז"ל גזרו בה איך כח בידני
לבטלו ועור גם בימיהם אטו לא משכחת לה באם הי'
לנכרי חלק בחצר ולא הי' אפשר לסלקו ונס הישראלים
היו עניים ולא הי' יכולין למכור בתים שלהם ונס לא
הי' חצר אחר של ישראל לכד שיוכלו לשכור שם
ולתביא טרף לביתם ומחיתם בדרך העולם ואעפ"כ לא
פליג רבנן בתקנתן כן ה"נ גם עתה וכל מרת חכמים
כן. ומה שהעיר איך נעשה באלו שאין מודים בעירוב
ודאי הוי כפי מה שורגיש כראשונה דהוי מכח שכירות
הרשות. ומ"ש דלא סמכו על זה רק בדירת נכרי דהוי
ככהמה מנ"ל לחדש לו חומרא זו דודאי הן דינא דכל
שיש לו יד בתפיסת הבית נחשב כשיתוף דינא הוא בכל
הענינים ואינו קולא ועיון במג"א ס"י שפ"ב ס"ק ג'
מ"ש לא מהני להוי יחיד במקום עכו"ם דלא עריף
מאלו ערבו משמע הא לא"ה הוי מהני תפיסת יד ואף
דהתם הוי בשני ישראלים וא"כ בזה נמי כיון דיש לשרי

העיר תפיסת יד להעמיד שם חיל כמ"ש החכ"צ מהנ
שכירות מהם או משרי צבא כמו דמהני כנכרי. ומו
שתמה רו"ם דא"כ למ"ל העירוב כלל כיון דשוכרי
הרשות. הנה מלכד דיש לדחות ד"ל דדין זה אם מהנ
שכירות בדירת ישראל תליא בב' דעות המפורשין בס"י ש"נ
עיי"ש. ולהסוכרין דבישראל עצמו ל"מ שכירות ממנו הינ
דל"מ שכירות מן השר לדירתו ולכך לכתחלה היכא ראפשו
לצאת ידו כ"ע עבדינן כן אבל היכא דא"א יש לנו לסטון
על דעה ראשונה דמהני שכירות בישראל וה"ה דמהני מן
השר שיש לו תפיסת יד בביתו ובפרט דקיי"ל בכמד
דוכתא הלכה כרעה א' אך באמת א"צ לזה ואדרבא
אני אומר אף לדעה ב' היינו לשכור מישראל עצמו זד
לא מהני ומטעם שכתב הט"ז כיון דמהני אף בפתוח
מ"ש"פ אבל אם משכירו מנכרי דלא שייך טעם הט"ז
מהני לכ"ע. ומה שהקשה רו"ם למ"ל העירוב חצירות
תמה אני דמה בצע בשכירות בלי העירוב הרי סוף סוף
השכירות מן השר הוי נמי לכל העיר והרב או הראש
הוי שליח לכלם וא"כ הדר הו"ל חצר דרבים לכך בעינן
עירובי חצרות אבל אם שוכר מנכרי או ממי שאינו מורה
בעירוב זה אין השוכר מהשר נעשה שלוחו דלא נעשה
שלוחו בע"כ לכך בזה נסתלק רשות הישראל מכהן.
ולכיון לשכור אחד לעצמו לכד י"ל דיש חשש פן
תשתכח תורת עירוב דמה"ט נמי אין מערבין כולה שלא
תשתכח תורת עירוב והבנן :

ובדיוורתי בזה ראיתי לפרש לשון הר"ם שהביא הר"ש
בפ' הרר וכתב דלענין שכירות הוי חימרא
דאי' להשכיר והוא הי"א המבואר בס"י ש"פ סעיף ג'
והרא"ש תמה למה לא יועיל שכירות בישראל והמג"א
בס"י ש"פ נדחק לפרש דהכונה על שבת עצמו ולפענ"ד
א"ש דכרי הר"ם ע"נ דהנה בןבטל רשות בעינן ג"כ
יוציא דגא מביתו לחצרו אבל נכרי המשכיר רשותו מ"מ
יכול להוציא מרשותו ג"כ לחצרו ולפ"ו זה ודאי אם
הישראל משכיר רשותו ע"מ שלא להוציא לחצרו מביתו
זה ודאי מהני לכ"ע דהיינו ביטול ואף ראינו אומר כלשון
ביטול מ"מ יש בכלל מאתיים מנה ומה בכך דמשכיר ג"כ
ואלמיהו אלמי למלתא אך כוונת הר"ם הוי אם אינו
רוצה לבטל דרך ביטול רק רוצה להשכיר דרך שכירות
מנכרי להיות גם הוא מוציא לחצרו או כיון דבשכירות
גם המשכיר משתמש בו למה מהני השכירות הרי סוף
סוף יש לנכרי נמי רשות שם והוי כשותף אך כיון
דדירת נכרי הוי כבהמה ואינו דירה ולכך נהי דהחמירו
חז"ל לשו"י דירה מ"מ היינו רק בפ"ע אבל אם הוא
עם ישראל במלה דירה שלו נגד הישראל רומה לזה
בפ"ק דכ"מ כסוגיא דרכוב ומנהיג אף דכל חד בפ"ע
הוי קנין מ"מ רכוב במקום מנהיג לאו כלום הוא כן
ה"נ בזה דירת נכרי לא עשוהו לדירה רק בפ"ע אבל
אם הוא עם ישראל במלה דירת הנכרי לגבי ישראל
וא"כ תיגח כמשכיר מנכרי אבל כמשכיר מישראל מה
מהני השכירות ממנו הרי סוף סוף גם הוא משתמש
בו והוי כשותף ודירתו הוי כדירת ישראל השוכר לכך

לא מהני השכירות להיות נוהג כדון שכירות סוכרי להיות גם הוא רשאי להשחמש בו וליכ ונכון כונת הר"ם ובעין זה פ"י המנ"א סי' תמ"ה מ"ש הנקברין לא ישרופו היינו כדון נשרפין בן היג הכונה כדון שכירות לא מהני בישראל ודו"ק ועוד נראת המעט כיון דקיי"ל קה"פ לאו כקהנ"ד ושכירות ליומא סמכר חוי רק לענין נוף השכירות אבל שאר דברים לא חוי כמכירה איכ עדיון חוי של הבעלים ג"כ וכלמא אם נסתלק ומכמל הרשות זה חוי סילוק רשות ונעשה כהפקר והווי כקהנ"ד משאיכ בשכירות אבל בנכרי הנה כריניהם י"ל דהוי קה"פ כקהנ"ד וא"כ הנכרי כיון דקיבל המעות נסתלק כפי דיניהם וכדקיי"ל בש"ס וחז"ם סי' קצ"ד כן וכן הי"ג בזה וממילא כיון דהוא נסתלק מן הנוף חוי לישראל בו קנין הנוף ולענין זה ודאי כריניהם דיינונן לי אבל בישראל ע"י שכירות לא נסתלק סקנין הנוף ולכך לא מהני שכירות רק ביטול והראשון עיקר ואמת אצלי דכרי ירדו נצח וכ"ו :

סימן קכו. להרב מ"ה יוסף קאסמינברוין דומ"צ בק' קאלמייא :

ע"ד שאלתו וי"ל ע"ד בני הכפרים אשר הם סמוכים לעיר בתוך התחום והעיר היא גדולה והכהכ"ג הוא רחוק מביתם יותר מתחום והרין מפורש ראנשו עיר קטנה אין מהלכין כל עיר גדולה במורד רק הספק נלד לו אם יתכוונו בכל ע"ש שיקנו שכיתה בעיר אם מהני להלך את כולה בשחרית כשולכו לבהכ"ג ויחזרו אח"כ לביתם אף שכלה תחומן באמצע העיר כי לדעתו לא גרע זה ממי שישב בדרך כפי תי"ו :

תשובה. הנה המעיין בש"ס מקו"י דין זה המפורש כפי' ת"י יראה דבעינן החזיק בדרך דוקא

אפי' פסיעה אחת די אבל כל דלא התחיל לילך לא מהני ונקרא עשיר וכן מפורש ברמב"ם פ"ו מעירובין ובסי' תי"ז נמי אין דיתר רק סכח שה"י בדרך ואז עני הוא אבל אם הוא בביתו עשיר הוא וכמפורש במשנה דף ג"ב דהוא מותר והן אסורין ומ"ש ר"ם למה לא חילק כן כפי' תי"ז לא ידעתו מה קאמר דרי מפורש אומר כבא מן הדרך ומה ח"י לו לחלק ולכן בנרון דירוי שכני הכפרים יושבים בביתם לא מהני מה שיח"י דעתם לקנות שכיתה בעיר וכן הוא בס"ס ת"ט סעיף י"ג דביושב בביתו לא מהני אמירה ואף אם יתחילו בני הכפרים לילך ולקנות שם שכיתה לא מהני אם מתחלה יכוונו לילך רק מעט ודוקא אם תחלה ח"י בדעתו באמת לילך ולקנות שכיתה רק אח"כ החזירו חבירו או נמלך בעצמו או הקילו אבל אם תחלה ח"י דעתו לילך רק מעט ודרך ערמה לא מהני וכל זה פשוט ומה שמסתפק אם מצרפין לעיר כיון הסבואר כפי' שצ"ח סעיף ו' כיון שיש שראנן סמוך לגשר והוי כג' מחיצות ג"כ פשוט שאינו דאנן בעינן שיח"י בו דיוורין והגשר אינו דיוורין רק להילוך וכן משמעות הש"ע שם דגשר אף שיש בו מחיצות אין מצרפין לעיר עיי"ש :

ולד"י דמסתמינא ח"י מקום למצוא והתר חרש והוא עפ"י

מה דקיי"ל כפי' תמ"ז דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומבואר כפי' שם בשם הרשב"א דהיינו דוקא כמערבין כפת אבל כמערב ברגליו מערבין אף לדבר הרשות וכן הביא המנ"א שם וא"כ י"ל דהמשנה מיירי כמערב לדבר הרשות דאן כמו דהחמירו דלא מערבין כפת כן החמירו דלא מהני באמירה רק בהחזוק בדרך אבל כמערב לדבר מצוה כמו התקילו לערב כפת כן התקילו דדי כמערב בדבור אף שלא החזיק בדרך והרי לרבה אליבא דר"י וי"ו לפי' כ"י של רש"י שהוא עיקר די לר"י יוסי דהלכה כמותו באמירה בלי החזיק א"כ נהי דאנן קיי"ל כר"י יוסי דהחזוק ודאי בעינן י"ל דהיינו לדבר הרשות אבל לדבר מצוה כמו דדי כפת כן די באמירה ואף דלפרש"י מיירי המשנה שם שהם נתנו לו פת ובע"כ דה"י לדבר מצוה מ"מ י"ל הם שלחו לו לערב עבורם לדבר מצוה והוא ח"י דעתו לערב עכורו לדבר הרשות לכן בעינן החזיק אבל לדבר מצוה י"ל דלא בעינן החזיק מיהו באמת אינו דומה דיבור בעלמא למערב כפת דהרי לענין דיעבר קיי"ל דאם עירב כפת אף לדבר הרשות חוי עירוב וברבור בלי החזיק מיכה דאף כדיעבר לא חוי עירוב א"כ בע"כ דדיוכור גרע ספת א"כ י"ל אף לדבר מצוה לא מהני הן אמת דלפ"י ק"ל איך פליגי רבה ור"י יוסף בסברות הפוכות דלר"י גרע דבור בלי החזיק ספת דפת מהני לדבר הרשות עכ"מ ברעכד ולמצוה אף לכתחלה חבבור בלי החזיק לא מהני כלל עכ"מ לדבר הרשות אפי' כדיעבר ולרבה ח"י עדיף דבור בלי החזיק ספת דפת לא מהני רק לדבר מצוה ודבור מהני אף לדבר הרשות אף לכתחלה דאין לומר דרבה מיירי נמי לדבר מצוה אבל לדבר הרשות בעינן החזיק א"כ מני"ל להש"ס דהמעשה דר"י יהודא בר אישתותא ור"י נתן בר דישעיא דהוי כר"י יוסף ואליבא דר"י יוסי בר"י יהודא דלמא לעולם כרבה והתם חוי לדבר הרשות ובעינן החזיק לכ"ע והם פליגי בדבר מצוה ובע"כ דרבה אף בדבר הרשות קאמר דדי ברבור בלי החזיק וקשה דהוי סברות הפוכות. הן אמת דבלא"ה נמי קשה כיון דחזינן דלענין לערב לדבר הרשות ובפת יש חילוק בין לכתחלה ובין דיעבר א"כ הי"ג דלמא ר"י יוסי בר"י יהודא ורבה לענין דיעבר מיירי דדי ברבור ומעשה דר"י יהודא חוי לכתחלה לכן לכ"ע בעינן החזיק וצ"ע והנה עוד ח"י מקום לצדד בזה לחיפוך לפי משמעות הפוסקים דלכן הקילו כבא מן הדרך כיון דהוא עני אבל כיושב בביתו נחשב עשיר ואפשר לו לערב כפת לא החזירו לו זה וא"כ י"ל דהיינו דוקא אם מערב לדבר מצוה או כיון דאפשר כפת חוי עשיר ולא מהני אמירה בלי החזיק בדרך אבל היכא דהוי לדבר הרשות דאן כיון דלא מהני עירוב כפת א"כ אף בביתו הוא עני לכן די לו באמירה אפי' בלי החזיק בדרך וא"כ ח"י יש דעות במנ"א סי' תמ"ז דלמנין לא חוי דבר מצוה ויש לצרף דעה זו או דהוי כיר בני הכפרים לערב ככונה לדבר הרשות ויועיל ברבור אף בלי הליכה בדרך. מיהו דא דאכתי קשה קושייתי לחיפוך דמני"ל דמעשה